

KICHIK SANOAT ZONALARINI TASHKIL ETISHDA BANK KREDITIDAN FOYDALANISH YO'LLARI

Yusupov Nematillo Saidturayevich

Andijon davlat texnika instituti o'qituvchisi,

Kaxramonjonova Odinaxon Nodirbek qizi

Andijon davlat texnika instituti

"Iqtisodiyot" yo'nalishi 4-kurs talabasi

+998884733833, kaxramonjonovao@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15572225>

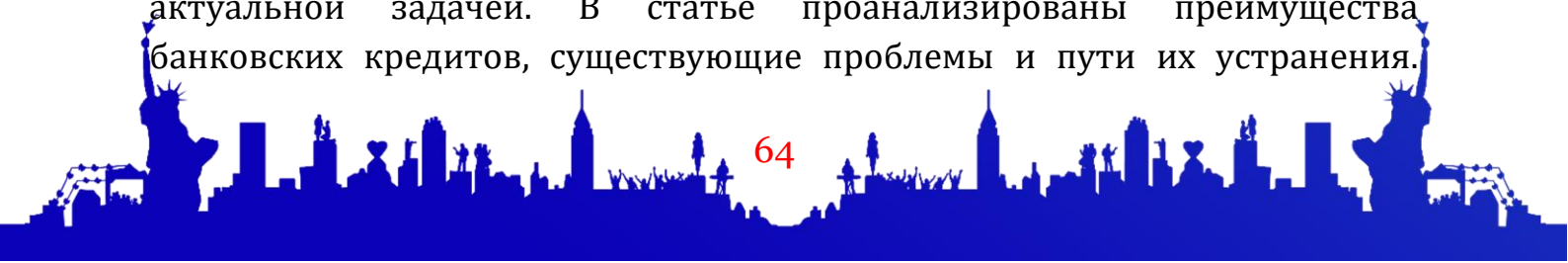
Anotatsiya. Mazkur maqolada kichik sanoat zonalarini tashkil etishda bank kreditlaridan samarali foydalanish masalalari o'rganilgan. Kichik sanoat zonolari iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish, hududiy bandlikni oshirish va xususiy tadbirkorlikni rag'batlantirishda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda. Shu nuqtai nazardan, ularning moliyaviy jihatdan ta'minlanishi, xususan, bank kreditlarining roli dolzarb masala sanaladi. Maqolada bank kreditlarining afzalliklari, mavjud muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari tahlil qilinib, Andijon viloyatidagi amaliy holatlar misolida tahliliy natijalar keltirilgan hamda amaliy takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar. kichik sanoat zonolari, bank krediti, moliyalashtirish, tadbirkorlik, iqtisodiy rivojlanish, investitsiya.

Annotation This article explores the effective use of bank loans in the establishment of small industrial zones. Small industrial zones play a crucial role in diversifying the economy, increasing regional employment, and encouraging private entrepreneurship. From this perspective, their financial support, particularly through bank lending, is considered a pressing issue. The article analyzes the advantages of bank loans, identifies existing challenges, and proposes solutions. Analytical results based on the case of Andijan region are presented, along with practical recommendations.

Key words. small industrial zones, bank loan, financing, entrepreneurship, economic development, investment.

Аннотация. В данной статье рассматриваются вопросы эффективного использования банковских кредитов при создании малых промышленных зон. Малые промышленные зоны играют важную роль в диверсификации экономики, повышении занятости населения на местах и стимулировании частного предпринимательства. С этой точки зрения их финансовое обеспечение, в частности роль банковского кредитования, является актуальной задачей. В статье проанализированы преимущества банковских кредитов, существующие проблемы и пути их устранения.

Приведены аналитические результаты на примере Андижанской области и разработаны практические предложения.

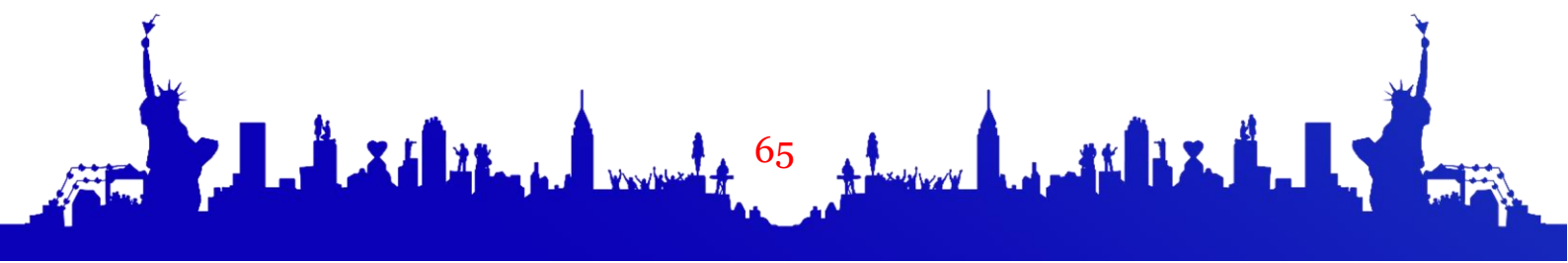
Ключевые слова. малые промышленные зоны, банковский кредит, финансирование, предпринимательство, экономическое развитие, инвестиции.

Kichik sanoat zonalari (KSZ) — bu davlat tomonidan infratuzilmasi tayyorlab berilgan, tadbirkorlik faoliyatini yuritish uchun zarur sharoitlar yaratilgan, ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish korxonalari joylashtiriladigan maxsus hududlardir. Ular iqtisodiyotning muhim tarkibiy qismi sifatida kichik va o'rta biznesni rivojlantirish, aholini ish bilan ta'minlash va sanoatlashtirish jarayonini jadallashtirishga xizmat qiladi.¹

Mening fikrimcha, kichik sanoat zonalari nafaqat iqtisodiy o'sishga, balki hududlarda ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashda ham muhim rol o'ynaydi. Zero, bunday zonalar tadbirkorlarga qulay sharoit yaratib, ularning rivojlanishini rag'batlantiradi, natijada yangi ish o'rinlari ochiladi va mahalliy aholi daromadi oshadi. Shuningdek, davlat tomonidan yaratilgan infratuzilma va moliyaviy yordam korxonalar faoliyatini soddalashtirib, innovatsiyalarni joriy qilishga ham xizmat qiladi. Shunday qilib, kichik sanoat zonalarining rivojlanishi nafaqat iqtisodiy, balki ijtimoiy jihatdan ham mintaqalar barqarorligini ta'minlashga yordam beradi deb hisoblayman. Kichik sanoat zonalari nafaqat iqtisodiy va ijtimoiy taraqqiyotga xizmat qilmoqda, balki hududlararo iqtisodiy tafovutlarni kamaytirishda ham muhim omil hisoblanadi. Menimcha, ularning yanada samarali rivojlanishi uchun davlat va xususiy sektor o'rtasida yaqin hamkorlikni kuchaytirish zarur.

Ushbu zonalar orqali hududiy ishlab chiqarish salohiyatidan samarali foydalanish, zamonaviy texnologiyalarni joriy qilish va eksportbop mahsulotlar ishlab chiqarish imkoniyatlari kengayadi. Ayniqsa, iqtisodiy jihatdan kam rivojlangan hududlarda KSZ'lar muhim ijtimoiy-iqtisodiy funksiyalarni bajaradi — yangi ish o'rinlari yaratiladi, soliqqa tortiladigan baza kengayadi va aholi daromadlari ortadi².

KSZ'larni tashkil etish va rivojlantirishda moliyalashtirish eng muhim omillardan biri sanaladi. Ayni vaqtda ushbu jarayonda tijorat banklarining kredit resurslaridan foydalanish dolzarb masala bo'lib qolmoqda. Bank kreditlari korxonalarga zarur uskunalarni xarid qilish, binolar qurish, xomashyo zaxiralarini shakllantirish va innovatsion loyihalarni amalga oshirish imkonini

beradi³. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki ma'lumotlariga ko'ra, 2023-yilda kichik sanoat zonalaridagi tadbirkorlik sub'yektlariga tijorat banklari tomonidan 3,2 trillion so'mdan ortiq kreditlar ajratilgan. Bu 2022-yilga nisbatan 18% ko'pdir⁴.

bu ko'rsatkich kichik sanoat zonalarining moliyaviy qo'llab-quvvatlashning oshayotganidan dalolat beradi va bu sohadagi islohotlar samaradorligini tasdiqlaydi. Shu bilan birga, kredit ajratish jarayonini yanada soddalashtirish, foiz stavkalarini pasaytirish va tadbirkorlarni moliyaviy savodxonlikka o'rgatish orqali kreditlardan foydalanish yanada kengaytirilishi mumkin. Bu esa o'z navbatida, kichik sanoat zonalarining barqaror rivojlanishi va innovatsion loyihalarning muvaffaqiyatli amalga oshishiga xizmat qiladi.

Ayrim banklar maxsus kredit liniyalarini ham joriy qilgan. Masalan, "Ipoteka-bank" tomonidan ishlab chiqarish uskunalarini import qilish uchun 7 yilgacha muddatli, 3 yil imtiyozli davrga ega kreditlar taqdim etilmoqda. Bu esa kichik biznes vakillariga katta imkoniyatlar yaratmoqda⁵.

Bu kabi moliyaviy qo'llab-quvvatlash mexanizmlari kichik biznes subyektlari uchun ayni muddao bo'lib, ularning ishlab chiqarish jarayonlarini modernizatsiya qilish va raqobatbardosh mahsulotlar ishlab chiqarish imkoniyatlarini kengaytiradi. Ayniqsa, 3 yillik imtiyozli davr mavjudligi kichik tadbirkorlar uchun ilk bosqichdagi moliyaviy bosimni yumshatadi va faoliyatni barqaror yo'lga qo'yishga zamin yaratadi. Bunday sharoitlarda tadbirkorlar yangi texnologiyalarni jalb etishga, ishlab chiqarish hajmini oshirishga hamda ichki va tashqi bozorlarda o'z o'rnini mustahkamlashga intilishadi. Shu bois, banklar tomonidan taklif etilayotgan maxsus kredit liniyalari iqtisodiy faollikni rag'batlantirishda va milliy ishlab chiqarishni rivojlantirishda muhim vosita sanaladi.

Amaliy holat: Andijon viloyatidagi tajriba . Andijon viloyati kichik sanoat zonalarini rivojlantirish borasida yetakchi hududlardan biri hisoblanadi. 2024-yil 1-mart holatiga ko'ra, ushbu viloyatda 18 ta kichik sanoat zonasi faoliyat yuritmoqda va ularda 358 ta loyiha amalga oshirilmoqda. Natijada 4 100 dan ortiq ish o'rinlari yaratilgan⁶.

Hududda faoliyat olib borayotgan banklar — “Mikrokreditbank”, “Asaka bank”, “Agrobank” va boshqalar — KSZ doirasidagi loyihalarni moliyalashtirishda faol ishtirok etmoqda. Ayniqsa, qayta ishlash sanoati, mevasabzavotni konservalash, yengil sanoat, qurilish materiallari ishlab chiqarish sohalari bo'yicha kreditlash hajmi ortib bormoqda.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, kredit mablag'laridan oqilona foydalangan korxonalar eksport hajmini oshirgan, mahsulot tannarxini kamaytirgan va barqaror rivojlanishni ta'minlagan. Biroq, ayrim holatlarda korxonalar kredit olishda garov ta'minoti, yuqori foiz stavkalari yoki kredit olish uchun murakkab hujjatlarni to'plash kabi muammolarga duch kelmoqda⁷.

Muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari: Bank kreditlarining kichik sanoat zonalaridagi samaradorligini oshirish uchun bir qator muammolarni bartaraf etish lozim. Garov ta'minoti bilan bog'liq muammolar – ko'plab yangi tashkil etilgan korxonalar bank talab qiladigan garov ta'minotiga ega emas. Bu esa kredit olish imkoniyatlarini cheklaydi. Yuqori foiz stavkalari– ayniqsa, milliy valyutadagi kreditlar ko'pincha yuqori foizlarda taqdim etiladi, bu esa kichik biznes uchun qimmatga tushadi.

Axborot yetishmasligi– tadbirkorlarning bank mahsulotlari va davlat tomonidan berilayotgan imtiyozlar to'g'risida yetarli ma'lumotga ega emasligi kredit olish faolligini pasaytiradi.

Ushbu muammolarni hal etish uchun quyidagi takliflar maqsadga muvofiq:

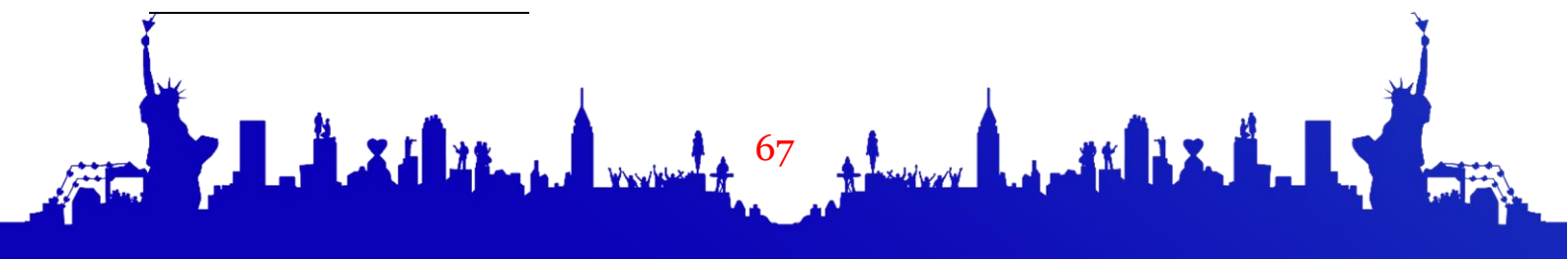
Kredit olish uchun garovsiz yoki kafillik asosida beriladigan maxsus mahsulotlar yaratish;

Foiz stavkalarini subsidiya qilish mexanizmlarini kengaytirish;

Tadbirkorlar uchun bank-moliya savodxonligini oshirish bo'yicha treninglar o'tkazish;

Kichik sanoat zonalarida faoliyat yurituvchi korxonalar uchun kredit olish tartibini soddalashtirish.

Kichik sanoat zonalarini tashkil etishda bank kreditlaridan samarali foydalanish iqtisodiyotni rivojlantirish va tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Bank kreditlari yordamida kichik sanoat zonalaridagi korxonalar o'z ishlab chiqarishini kengaytirish, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish hamda yangi ish o'rinlari yaratish imkoniyatiga ega bo'ladi. Andijon viloyati misolida ko'rsatildiki, kredit mablag'larining mavjudligi sanoat zonalarining barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi va hududdagi ijtimoiy-

iqtisodiy holatni yaxshilaydi. Shu bilan birga, kredit olish jarayonida garov ta'minoti, yuqori foiz stavkalari va axborot yetishmasligi kabi muammolar mavjudligi aniqlangan. Ushbu to'siqlarni bartaraf etish uchun bank kreditlari shartlarini yengillashtirish, imtiyozli kredit liniyalarini kengaytirish va tadbirkorlarning moliyaviy savodxonligini oshirish bo'yicha chora-tadbirlar ko'rilishi lozim.

Umuman olganda, bank kreditlaridan oqilona foydalanish kichik sanoat zonalarining samarali faoliyat yuritishi va hududiy iqtisodiyotni diversifikatsiyalashda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- 1 "O'zbekiston Respublikasi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi hisobotlari", 2024-yil.
2. Karimov I. "Hududiy rivojlanishda kichik sanoat zonalarining o'rni", Iqtisodiy tahlil jurnali, 2023.
3. Raximov B. "Moliyaviy manbalarni diversifikatsiyalash va kichik biznes", Bank ishi, 2022.
- 4.O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki rasmiy sayti: www.cbu.uz
- 5."Ipoteka-bank" kredit mahsulotlari haqida rasmiy ma'lumot: www.ipotekabank.uz
6. Andijon viloyati hokimligi axborot xizmati, 2024.
7. Saidova M. "Kichik biznes kreditlashda muammolar va ularni hal qilish yo'llari", 2023.
8. "Tadbirkorlikni moliyaviy qo'llab-quvvatlash agentligi axboroti", 2023.

